

Arrazoirik badago Jaizkibel zurrupatzeko?

Jaizkibelgo lurpeko akuiferoak ustiatzeko azpiegitura jadanik eraikita dago. Ekologistek diote ez dela horren beharrik, eta salatu dute Txingudiko mankomunitateak “lehortek asmatu” dituela plubiometriak faltsutuz eta ubideak txostenetatik desagerraraziz.

| URKO APAOLAZA AVILA |
Argazkiak: Dani Blanco

JAIZKIBELGO iparraldeko hegian 75 eta 120 metro arteko sakonera duten sei putzu eraiki zituzten Txingudi Zerbitzuak (Txinzer) mankomunitateak eta Gipuzkoako Aldundiak 2011n, mendi hartako lurpeko ura zurrupatzeko. Halaber, 14 kilometroko hoditeria sartu zuten ura Bidasoaldeko herrietara garraiatzeko, elektrizitate sarea muntatu, energia transformazio zentroak eta biltegiak eraiki... Guztira 8 milioi euroko kostua. Erakunde publiko horien esanetan, lehorte handi baten aurrean –1990ekoa bezalako– Bidasoaldeko ur hornidura sistema ez legoke presaturik herritarren eskaerari aurre egiteko, eta hori bermatu nahi zuten azpiegitura berriarekin.

Talde ekologistek gogor kritikatu dute obra. Jaizkibel mendia Natura 2000 Sarean babesturik dago, besteak beste, eta balio handiko ezaugarri naturalak gordetzen ditu, errekaetarik hasi eta iratzte paleotropikaletaraino. Lur azpiko ura zurrupatzeak arriskuan jarriko luke hori guztia, haien esanetan.

Endara edo San Anton urtegiaren maila %80tik jaisten denean Txinzerrek Jaizkibelgo putzuak erabili ditzake. Putzu horiek Irun eta Hondarribiko ur eskaeraren %60 asetzeko adina gaitasun omen daukate, baina legearen arabera ezin da ur baliabideen %25 baino gehiago ponpatu. Hain justu, ekologistek salatu dute Eusko Jaurlaritzaren URA agentziak emandako baimenak kopuru hori

orotara gainditu egiten duela, ez baita kontuan hartzen putzuetatik ez ezik, errekaetarik ere ura jasotzeko dagoen emakida.

EHuko Hidrogeologia eta Ingu-rumen sailak eta Hydrolur elkarteak egindako ikerketa baten arabera –*Mumibe* aldizkari zientifikoan argitaratua 2014ko azaroan–, Jaizkibelgo sabelak elkarrengandik bananduta dauden hainbat akuifero dauka. Ikerketak dio egindako ponpaketa-saioak oso laburrak izan direla ondorioztatzeko kalterik eragingo ote duten epe luzeagoan.

Bidasoaldean ur eskaera 6,5 Hm³-koa da, Endarako erreka arroan aldiz 17,7 Hm³ dute eskura, Jaizkibelgo putzuetara jo behar izan gabe

Ura harearizko geruza porotsuetan gordetzen da batez ere, eta harriari erauzten zaio: “Motzean esateko, *spontex* moduko bat da”, dio Angel Alkain Jaizkibel Mendia Babes Dezagun (JMBD) taldeko kideak. Talde horrek urteak daramatza Bidasoaldeko ur hornidura sistema iker-tzen. Beren esanetan, ingurumenari egingo dion kalteaz gain, bada beste arrazoi garrantzitsu bat Jaizkibelgo putzuak ez erabiltzeko: ez dago ur beharrik.

Irundar eta hondarribiarrek etxeetan eta enpresetan fakturatutako ur kopuruaren urteko batez bestekoa ez da 6 hektometro kubotik igaro azken bi hamarkadetan; kontsumoa gainera, beherantz doa urte-tik urtera hamarkadatan –2013an 4,4 Hm³ baino ez ziren izan–. Ubi-deetatik ihes egin dezakeena kontuan edukita JMBDeko kideek kalkulatu dute ur eskaera 6,5 Hm³ ingurukoa dela. Bada, Bidasoaldeko ur erreserba nagusiena den Endara erreka arroan hori baino ia hiru aldiz ur gehiago dago eskura.

Endarako ura nahasita dator

Nemesio Echaniz bideetako ingeniariak Endara erreka San Anton urtegia diseinatu zuenean, uste zuen Irunek 1993an 126.000 biztanle izango zituela eta herritar bakoitzak eguneko 350 litro beharko zuela. Egun, 116 litroraz ez da iristen kontsumoa eta Irunek uste zena biztanleriaren erdia dauka. Urtegia Nafarroako lurretan dago, Lesakan, eta 5,5 Hm³ ur biltzeko gaitasuna du. Osotara baina, urtegiaren arroak 10,5 kilometro koadro ditu eta hortik 17,7 Hm³ ur ateratzen dira urtean. Izan ere, plubiometria maila oso altua da bertakoa, Euskal Herriko altuenetakoa: 2.400 mm-tik gora euri egin dezake zonalde horretan.

Baina Endarako plubiometria neurketa ofizialek mesfidantza handia sortu dute. JMBDe salatu du Txinzerrek 2007 eta 2012 arteko

Jaizkibelgo putzuen azpiegiturak 8 milioi euroko kostua izan du.

datuak faltsutu zituela, euri gutxiago egin zuela azaltzeko. Hala, mankomunitateak bere memorietan emandako datuek ez dute bat egiten Nafarroako Gobernuak dituenarekin. Adibidez, 2007an metro koadroko 2.492 litro ur erregistratu zituen Meteo Navarrak, Txinzerrek aldiz 1.916 litro egin zituela jarri zuen, hau da, ia 600 gutxiago; 2008an 700 litrotik gorakoa da aldea, eta hurrengo urteetan ere diferentzia antzekoak aurki daitezke; 2011n esaterako metro koadroko 1.000 litro ahaztu zitzaizkion apuntatzea Txinzerri. Ostera, 2013ko memorian Txinzerrek berak datuak zuzendu eta egiazko kopuruak jarri zituen beste azalpenik eman gabe.

Zer dela eta gorabehera horiek plubiometriarekin? Txinzerrek bere webgunean hala du idatzita: “Etorkizunean lehorreak ustez latzagoak izango direnez eta eskualdeko biztanleen kopuruak gora egiteko joera duenez, behar-beharrezkoa da Jaizkibel aldeko zorupeko uren ustiakuntza emendatzea”. JMBDren ustez mankomunitateak sinetsarazi nahi izan du Endara arroan ur gutxiago dagoela Jaizkibelgo putzuen eraikuntza justifikatzeko, “lehorreak asmatu nahi dituzte” diosku Alkainek irmo. Areago, txostenetan azpiegiturak ezkatatu dituztela diote talde ekologistakoek, helburu berarekin.

AQUARIUM

Carlos Blasco de Imaz Plaza, 1
20003 Donostia (Gipuzkoa)

Tel: 943 44 00 99

aquariumss@aquariumss.com
www.aquariumss.com

Putzuek Irun eta Hondarribiko ur eskaeraren %60 asetzeko adina gaitasun omen dute.

Zer ari da gertatzen Hirugurutzetako zentrolean?

Domiko urtegi txikia bailaran gorago joanda aurki liteke eta Endarako eraiki aurretik bertatik edaten zuten Irungo herritarrek. Urtegitik ura desbideratzen da kanal baten barrena Hirugurutzeta izeneko zentral hidroelektrikora eta hortik zuzenean Bidasoara isurtzen da, beste aprobetxamendurik gabe. Bada, Txinzerrek baliabide horren berririk ez zuten eman 2006an Jaizkibelgo putzuen beharra arrazoitzeko txostenean.

2013ko ekainean, Eusko Jaurlaritzako Ingurumen sailburu Ana Oregik eta URA agentziako zuzendari Iñigo Ansolak azalpenak eman zituzten Eusko Legebiltzarrean, EH Bilduko Dani Maezturen eskariz. Ansolaren esanetan Domiko urtegiak 0,36 Hm³-ko gaitasuna dauka eta horrek ez du “bermatzen” ur hornidura. Hau da, ur kopuru txikiak ari garela kanal horretatik isurtzen denaz hitz egitean.

Ez daude ados JMBDko kideak, honela azaldu du Jose Ramon Enparanek: “Domiko arketa moduko bat da, ez da soilik zenbat pilatzen den urtegiaren barruan, zenbat ur bideratzeko gai den baizik”. Datu ofizialen arabera, 2013. urtean 6,2 Hm³ ur turbinatu zituen zentralak; Bidasoaldeko herritarren kontsumorako aski litza-teke kopuru hori.

Ekologisten ustez Hirugurutzetako zentrolean gertatzen ari dena klabea da, kasu honetan ere Txinzerrek helarazitako datuak arras ezberdinak baitira esku artean dituztenekin alderatuta. Esaterako, Txinzerrek dio

2008. urtean 1,8 milioi kWh argindar sortu zuela zentralak, baina Ikaur ingeniariaritzaren enpresak Gipuzkoako Aldundiarentzat egindako ikerketa batean publikatu zuenez 3,9 milioi kWh produzitu zen urte hartan, halako bi baino gehiago alegia. Konpainia elektrikoek itzala ikusten dute JMBDkoek atzean eta behin baino gehiagotan eskatu dute Espainiako Energiaren Nazio Batzordeak zentral horri dagozkion datu errealek eman ditzala.

Ekologisten ustez, Hirugurutzetako zentrolean gertatzen ari dena klabea da, Txinzerrek helarazitako datuak arras ezberdinak baitira esku artean dituztenekin alderatuta

Salaketa horiek argitzeko ARGIA harremanetan jarri da Txinzerreko arduradunekin, baina Leire Zubitur mankomunitateko kudeatzaileak ez die astekariaren galderei erantzun nahi izan. Zubitur gerentzian hasi berria da, bere aurretik urte askoan ibilitako Miguel Angel Muñagorrikerretre hartu ondoren. Txinzerreko administrazio kontseilua, halaber, PSE eta EAJren esku dauden Irun eta Hondarribiko udal hautetsiek osatzen dute.

Hain justu EAJko legebiltzarkide den Maria Eugenia Arrizabalagak “konspiranoia” egotzi zien JMBDko

kideei Eusko Legebiltzarrean iaz egin zuten agerraldian. Arrizabalagaren esanetan Jaizkibelgo putzuak egiteko arrazoi “bakarra” lehorte kasuetan biztanleriak ur hornidura bermatua edukitzea da: “Ezagutu genuen 90ean zer lehorte jasan genuen. Ni akordatzzen naiz Zumaiara nola etortzen ziren egunero-egunero kamioiak zisternetan ura ekarriz”.

Alkainen iritziztan 1989-90eko egoera eta oraingoa ez dira konparagarriak. Urte haietan San Anton urtegiaren eraikuntza bukatuta zegoen “baina hodia oraindik jarri gabe zegoen, orduko argazkietan ere ikus daiteke hori”, dio hondarribiarrak. Enparanentzat ere lehortearen kontuak ez du justifikaziorik, urterik lehorrenetan euri kopurua ez delako 1.600 mm-tik jaitsi, nahikoa ur eskaera asetzeko. Bestalde, larrialdirik izanez gero Jaizkibelgo errekaetoetara ere jo dezakete, “beti egin izan den moduan”, dio Alkainek; bertotik 4,4 Hm³ ateratzeko baimena du Txinzerrek.

Auzitegiek zigortuta

Ekologistek behin baino gehiagotan jo dute auzibideetara mankomunitatearen kudeaketa txarra dela eta. 2013ko azaroan Eguzkik salaketa jarri zuten Endara erreka ur gutxi zeramalako. ARGIAk argitaratu zuen moduan, Kantauriko Konfederazio Hidrografikoak 3.000 euroko isuna jarri zion Txinzerri, ura Domikoko kanalera desbideratu eta Endarak behar duen emari ekologikoa ez errespetatzeagatik.

Ingurumen-inpaktuaren txostena ere epaitegietan ibili dute. Jaizkibelgo putzuak egiteko proiektuaren ebaluazio “sinplifikatua” onartu zuen Eusko Jaurlaritzak eta ekologisten ustez prozedura zehatzagoa behar luke. Ingurumen fiskaltzak ordea atzera bota du eskaria.

Nolanahi ere, JMBDko kideek babes gehiago lortu nahi dute Bidasoaldeko uraren kudeaketaz dituzten zalantzak argitu eta Jaizkibel mendiko akuiferoak ukitu ez ditzaizen. Esaterako, Gipuzkoako Aldundiarengana joko dute, uste baitute erakunde honek baduela erantzukizunak. ■